

POSTANOWIENIE

Dnia 5 grudnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący	:SSA Nadzieja Surowiec (spr.)
Sędziowie	:SSA Andrzej Ulitko SSA Leszek Kulik
Protokolant	:Agnieszka Rezanow-Stöcker

przy udziale Prokuratora Biura Oddziałowego IPN w Białymstoku - Andrzeja Ostapy

po rozpoznaniu w sprawie lustrowanego **W. K.**

zażalenia wniesionego przez prokuratora

na postanowienie Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 10 września 2014r. sygn. akt II K 87/14

w przedmiocie umorzenia postępowania lustracyjnego

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k.

postanawia

utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 10 września 2014 roku Sąd Okręgowy w Olsztynie umorzył postępowanie lustracyjne wszczęte wobec W. K. postanowieniem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 05 września 2008 roku.

Na podstawie art. 19 ustawy z dnia 18 października 2006 roku o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 roku oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2007 roku Nr 63, poz. 425 z późniejszymi zmianami) w zw. z art. 425 § 1, 2, 3 k.p.k., art. 427 § 1 i 2 k.p.k., art. 428 § 1 k.p.k. prokurator zaskarżył powyższe postanowienie w całości na niekorzyść lustrowanego.

Na podstawie art. 19 ustawy z dnia 18 października 2006 roku o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 roku oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2007 roku Nr 63, poz. 425 z późniejszymi zmianami) w zw. z art. 427 § 1 i 2 k.p.k., art. 437 § 1 i 2 k.p.k., art. 438 pkt 2 k.p.k. zaskarżonemu postanowieniu zarzucił:

I. obrazę prawa procesowego, tj. art. 98 § 1 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 i 2 k.p.k., która miała wpływ na treść orzeczenia poprzez niewyjaśnienie podstawy prawnej rozstrzygnięcia, w szczególności niewyjaśnienie czy stanowisko

lustrowanego reprezentowanego przez profesjonalnego pełnomocnika Sąd uznał za cofnięcie wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego, a jeśli tak – na jakiej podstawie prawnej uznał takie cofnięcie za skuteczne, czy też uznał takie stanowisko za odstąpienie od popierania wniesionego wniosku, a w takim przypadku dlaczego nie uznał prawa prokuratora do wyrażenia skutecznego wniosku o kontynuowanie postępowania w sytuacji, gdy przemawiał za tym interes publiczny i zasada legalizmu, albowiem W. K. złożył oświadczenie lustracyjne jako osoba publiczna w rozumieniu ustawy lustracyjnej i podlega ono obligatoryjnej kontroli jego zgodności z prawdą;

II. obrazę prawa procesowego, tj. art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. stosowanego w zw. z art. 19 ustawy lustracyjnej, która miała wpływ na treść orzeczenia poprzez niezajdujące oparcia w przepisach prawa i okolicznościach faktycznych uznanie, iż w sprawie zachodzi negatywna przesłanka procesowa w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela w sytuacji, gdy w sprawie istniała skarga uprawnionego wnioskodawcy W. K. w postaci wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego na podstawie wyłącznie oświadczenia woli lustrowanego, zaś zastosowanie przez analogię przepisu art. 14 § 2 k.p.k. o odstąpieniu od popierania wniosku nie może dawać lustrowanemu wyłącznego prawa do dysponowania procesem lustracyjnym w sytuacji, kiedy do prokuratora w tym procesie mają zastosowanie przepisy o oskarżycielu publicznym, zaś za kontynuowaniem procesu przemawia wyrażone przez prokuratora stanowisko oraz interes publiczny implikowany przez fakt, iż W. K. w momencie składania oświadczenia lustracyjnego był osobą publiczną.

Biorąc powyższe pod uwagę prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do merytorycznego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Olsztynie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie prokuratora należy uznać za niezasadne.

W ocenie Sądu Apelacyjnego przedstawiona przez skarżącego argumentacja nie mogła doprowadzić do pożądanego przez niego skutku w postaci uchylenia postanowienia i przekazania sprawy do merytorycznego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Olsztynie. Kontrola apelacyjna nie wykazała bowiem, żeby Sąd ten procedując w niniejszej sprawie dopuścił się obrazy wskazanych w zażaleniu przepisów prawa procesowego i to w sposób mogący mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia. Sąd Okręgowy, wbrew zawartym w zażaleniu wywodom, w stopniu wystarczającym a zarazem w sposób przekonujący wyjaśnił powody, dla których uznał istnienie negatywnej przesłanki procesowej w postaci braku skargi uprawnionego podmiotu, odniósł się do stosowania w zakresie postępowania lustracyjnego w sposób „odpowiedni” przepisów kodeksu postępowania karnego, wskazał przepisy, które legły u podstaw rozstrzygnięcia. Treść zaskarżonego postanowienia dowodzi, że nie uchylił się od ustalenia uprawnień służących prokuratorowi Oddziałowego Biura Lustracyjnego, jak też wskazał na przepisy, z których wyprowadził brak uprawnień do żądania kontynuowania postępowania wszczętego na skutek wniosku o autolustrację.

Ustosunkowanie się do stawianych w postanowieniu zarzutów należy zacząć od zaakcentowania, że w ustawie lustracyjnej nie jest uregulowana kwestia odwołania (cofnięcia) wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego. Wskazuje się w niej wprost (art. 19), że w zakresie nieuregulowanym przepisami ustawy do postępowania lustracyjnego stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania karnego.

Stąd też Sąd Okręgowy rozwiązania szukał w tych przepisach. Słusznie jako podstawę swoich rozważań odnośnie oceny skuteczności cofnięcia wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego decydującej o dopuszczalności dalszego prowadzenia postępowania, przyjął przepis art. 14 k.p.k. i sformułowaną w tym przepisie zasadę skargowości, zgodnie z którą wszczęcie postępowania sądowego następuje na żądanie uprawnionego oskarżyciela lub innego uprawnionego podmiotu (art. 14 § 1 k.p.k.). Możliwość zaś cofnięcia wniosku wywiódł z brzmienia § 2 tego artykułu, który to stanowi, że odstąpienie oskarżyciela publicznego od wniesionego oskarżenia nie wiąże sądu, a zatem a contrario odstąpienie innego uprawnionego podmiotu jest dla sądu wiążące. Powyższe oznacza, że wniosek o wszczęcie postępowania pochodzący od osoby spełniającej warunki art. 20 ust. 5 ustawy lustracyjnej czyli innego uprawnionego podmiotu

w rozumieniu cytowanego wyżej przepisu (jak wnioskujący w sprawie niniejszej) warunkuje możliwość wszczęcia i prowadzenia postępowania lustracyjnego.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie ma żadnych powodów, które wyłączałyby zastosowanie art. 14 § 2 k.p.k. do wniosku o autolustrację. Powyższe oznacza, że odstąpienie od niniejszego wniosku jako nie pochodzące od oskarżyciela publicznego jest wiążące dla Sądu. Podkreślenia wymaga, że art. 20 ust. 5 ustawy lustracyjnej uprawnia do żądania wszczęcia postępowania lustracyjnego wyłącznie osobę w nim wymienioną. W ocenie Sądu Apelacyjnego w wypadku odstąpienia od wniosku o autolustrację nie można stosować odpowiednio art. 57 § 2 k.p.k. dotyczącego uprawnienia prokuratora do wstąpienia do postępowania w wypadku odstąpienia od oskarżenia oskarżyciela posiłkowego (art. 57 § 2 k.p.k.) oraz uprawnienia prokuratora do wstąpienia do postępowania z oskarżenia prywatnego, jeśli wymaga tego interes społeczny (art. 60 § 1 k.p.k.). Wbrew twierdzeniom zawartym w zażaleniu, oskarżyciel prywatny i oskarżyciel posiłkowy nie mogą być uznani za inny uprawniony podmiot, lecz za uprawnionego oskarżyciela w rozumieniu art. 14 § 1 k.p.k. Innym uprawnionym podmiotem według niniejszego przepisu są organy państwowe określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 13.6.2003 r. w sprawie określenia organów uprawnionych obok Policji do prowadzenia dochodzeń oraz organów uprawnionych do wnoszenia i popierania oskarżenia przed sądem pierwszej instancji w sprawach podlegających rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym, jak również zakresu spraw zleconych tym organom (K.T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Wyd. 5, Warszawa 2013). W odróżnieniu od postępowania wszczętego przez oskarżyciela posiłkowego lub prywatnego, udział prokuratora w postępowaniu wszczętym na podstawie wniosku o autolustrację jest obligatoryjny, zaś art. 20 ust. 5a ustawy lustracyjnej zobowiązuje go do przygotowania postępowania lustracyjnego oraz przedstawienia stanowiska w sprawie zgodności oświadczenia z prawdą. Ustawodawca określił zatem czynności procesowe prokuratora w postępowaniu wszczętym wnioskiem o autolustrację. Jeśli zatem zamierzałby zapewnić prokuratorowi możliwość złożenia wniosku o kontynuowanie postępowania w razie odstąpienia od wniosku przez osobę lustrowaną, to niewątpliwie zapisałby taką możliwość w ustawie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego fakt, że do osoby lustrowanej stosuje się przepisy dotyczące oskarżonego w postępowaniu karnym (art. 21 ust. 1 ustawy lustracyjnej), nie może prowadzić do wniosku, że nie ma ona możliwości odstąpienia od złożonego wcześniej wniosku o wszczęcie postępowania. Niewątpliwie ratio legis uprawnienia do żądania autolustracji stanowi zapewnienie ochrony dóbr osobistych osób wymienionych w art. 20 ust. 5 ustawy lustracyjnej. Sąd Okręgowy słusznie zaznaczył, że w wypadku trybu procedowania określonego w powołanym przepisie, interes publiczny ma mniejsze znaczenie. Z pewnością u podstaw regulacji z art. 21 ust. 1 ustawy lustracyjnej leży też fakt, że stosowanie do osoby lustrowanej przepisów dotyczących oskarżonego umożliwia jej korzystanie ze służących oskarżonemu uprawnień, zwłaszcza z odpowiednio stosowanego domniemania niewinności (orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 6 maja 2011 roku II AKa 133/11 LEX nr 1001357). Jeśli zatem wniosek o autolustrację jest przede wszystkim środkiem ochrony uprawnień wnioskodawcy, a skorzystanie z niego jest zależne wyłącznie od jego uznania, to nie sposób uzasadnić niedopuszczalności odstąpienia od wniosku w sytuacji, gdy sam wnioskodawca rezygnuje z możliwości oczyszczenia się z zarzutów o współpracę agenturalną. Podobny pogląd, na gruncie ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 roku o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1994 – 1990 osób pełniących funkcje publiczne, wyraził Sąd Okręgowy w Lublinie, który postanowieniem z dnia 17 października 2007 roku w sprawie o sygn. akt IV K 226/07 umorzył postępowanie lustracyjne po odstąpieniu od wniosku przez wnioskodawcę. W uzasadnieniu postanowienia stwierdził, że postępowanie lustracyjne w trybie art. 8 powołanej ustawy jest wyrazem woli samego zainteresowanego zmierzającej do oczyszczenia z pomawiających zarzutów, co można traktować równoznacznie z istnieniem skargi w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. Z kolei brak tejże woli wyrażający się poprzez wycofanie oświadczenia lustracyjnego, daje Sądowi podstawę do uznania, że brak jest skargi podlegającej merytorycznemu rozpoznaniu, co skutkować winno umorzeniem postępowania lustracyjnego.

Należy uznać za chybione twierdzenie prokuratora, że cofnięcie czynności procesowej w postaci wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego, nie jest dopuszczalne z uwagi na ziszczenie się skutku tej czynności w postaci wydania przez sąd postanowienia w przedmiocie wszczęcia przedmiotowego postępowania. W ocenie Sądu Apelacyjnego wniosek o wszczęcie postępowania lustracyjnego, w tym również wniosek złożony w oparciu o art. 20 ust. 5 ustawy

lustracyjnej, ma charakter skargi zasadniczej, tj. warunkującej postępowanie, podobnie jak m. in. akt oskarżenia, wniosek o warunkowe umorzenie postępowania czy pozew cywilny. Celem wniosku nie jest jedynie osiągnięcie skutku w postaci postanowienia o wszczęciu postępowania. Należy podkreślić, że postanowienie takie ma służyć jedynie stwierdzeniu, czy zostały spełnione przesłanki określone w powołanym przepisie, tj. pełnienie przez wnioskodawcę funkcji publicznej przed dniem wejścia w życie ustawy, złożenie oświadczenia lustracyjnego i publiczne pomówienie o fakt pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w okresie od dnia 22 lipca 1944 roku do dnia 31 lipca 1990 roku. Istota wniosku o autolustrację wskazuje, że nie służy on uzyskaniu wyżej wymienionego postanowienia, ale orzeczenia o zgodności z prawdą oświadczenia lustracyjnego wnioskodawcy. Stanowisko niniejsze znajduje potwierdzenie w orzecznictwie sądowym. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 26 października 2010 roku (II AKz 542/2010 LexPolonica nr 2592909) stwierdził, że składany na podstawie ustawy lustracyjnej wniosek o wszczęcie postępowania przeciwko określonej osobie oraz o stwierdzenie złożenia przez tę osobę niezgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego, o którym mowa w art. 20 ust. 1 i 2 ustawy lustracyjnej, jest w swej istocie skargą procesową zmierzającą do zainicjowania postępowania w przedmiocie pociągnięcia określonej osoby do odpowiedzialności. Powyższy judykat odnosi się do wniosku złożonego przez prokuratora, tym niemniej wskazuje, że celem wniosku nie jest jedynie wszczęcie postępowania lustracyjnego, ale jego merytoryczne rozstrzygnięcie.

Stąd też podjęcie przez Sąd decyzji o wszczęciu postępowania lustracyjnego nie może niweczyć prawa wnioskującego o autolustrację do cofnięcia wniosku i przesądzać o bezskuteczności cofnięcia.

Wbrew wywodom zażalenia, w ocenie Sądu Apelacyjnego, nie ma decydującego znaczenia określenie stanowiska lustrowanego jako cofnięcie wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego czy odstąpienie od popierania wniosku bowiem była to decyzja stanowiąca wyraz jego woli o nie kontynuowaniu prowadzonego postępowania.

Skoro zaś wszczęcie postępowania nastąpiło na wniosek (żądanie) lustrowanego to wycofanie wniosku słusznie zostało uznane przez Sąd Okręgowy jako brak skargi i w efekcie umorzenie postępowania w oparciu o przepis art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.

Należy jednocześnie zaznaczyć, co nie uszło uwadze Sądu I instancji, że skarżone postanowienie nie tworzy powagi rzeczy osądzonej, bowiem prokurator posiada uprawnienie do wszczęcia postępowania na mocy art. 20 ust. 1 i 2 ustawy lustracyjnej.

Z tych też względów, nie znajdując podstaw do uwzględnienia zażalenia, na podstawie art. 437 § 1 k.p.k., Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

N.